

ISSN-0207-4710

GÖYƏRÇİN

5-6

2024

QIZIL VƏ ÇÖRƏK

«Göyərçin»in kitabxanası «Göyərçin»in kitabxanası «Göyərçin»in kitabxanası «Göyərçin»in kitabxanası

TƏRCÜMƏ EDƏNİ:
Rafiq YUSİFOĞLU

BƏDİİ TƏRTİBAT:
İlqar MEHDİYEV

Kübra ƏKBƏROVA

ISSN-0207-4710
GÖYƏRÇİN

№ 5-6 (731-732)

Redaksiyanın ünvanı:
Bakı- AZ1073,
Mətbuat prospekti,
529- cu məhəllə.
Telefon: 539 08 53

Çapa imzalanıb: 19.04.24
Sifariş: 861
Tiraj: 500
Kağız formatı: 60\90\118
Çap vərəqi: 2,5
Hesab-nəşr vərəqi: 3,93

QIZIL VƏ ÇÖRƏK

(Nağillər)

F. Köçəri adına
Respublika Uğaq
KITABXANASI
TINX. №

«Göyərçin»in kitabxanası
Bakı - 2024

QOÇAQ OĞLAN

(Rus xalq nağılı)

Hiyləgər tülkü içəri girdi. Bunu gören uşaq bərk qorxdı. Qaşıqlar əlindən yerə düşdü. Özü qaçıb sobanın altına girdi. Tülkü o yana baxdı, bu yana baxdı, gözünə heç kəs görünmədi. Tülkü öz-özünə dedi:

-İndi sən özün mənə deyəcəksən harda gizləndiyini.

Tülkü üstü bəzənmiş stola yaxınlaşdı və oğlanın sözlərini təkrarladı:

-Bu sadə qaşiq pişiyin, o birisi xoruzun, bu qızıl qaşiq isə mənimdir. Onu heç kəsə vermərəm!

Bunu eşidən balaca uşaq sobanın altından səsi gəldikcə qışqırdı:

-Ey, ey, tülkü xala, o qaşığı götürmə, o mənimdir.

Tülkü gülə-gülə dedi:

-Hə, indi bildim sən hardasan.

Tülkü pəncəsini uzadıb balaca uşağı ordan çıxartdı. Tez belinə atıb meşəyə qaçdı.

İstədi ki, yuvasına gedib sobanı qalasin, balaca uşağı bişirib ətini ləzzətlə yeşin.

Tülkü evə çatanda bir belə əlinə götürüb uşağın üstünə qışqırdı:

-Sakitcə əyləş bu belin içində.

Uşaq qorxudan tülkünün əmrini yerinə yetirdi. Lakin o, böyük belin içində elə balaca görünürdü ki, hətta tülkü belə onu görmürdü. Ona görə hiyləgər heyvan uşağın üstünə qışqırdı:

-Büzüşüb əyləşmə, dik dur, yoxsa səni görmürəm.

Uşaq hiyləgərcəsinə tülküyə dedi:

-Ay xala, əvvəlcə sən mənə göstər necə əyləşməyi, sonra mən də elə əyləşim.

-Sən nə yaramaz uşaqsan, - onu yerə atıb özü belin içində əyləşdi. Quyruğu o qədər böyük idi ki, bel görünməz oldu. Balaca uşaq qəflətən gücü gəldikcə üstündə tülkü əyləşən belə sobanın içinə soxdu. Və onun qapısını bağladı. Sonra o, qaçıb öz komasına getdi. Evə girəndə gördü ki, xoruzla pişik ağlayır və deyirdilər: bu sadə qaşıqlar bizimdir, bəs bu qızıl qaşığın sahibi hanı? Hanı bizim balaca qəhrəmanımız?

Pişik pəncəsi ilə, xoruz isə qanadları ilə gözələrindən sel kimi axan yaşı silirdilər. Birdən komanın pilləkənlərində addım səsləri eşidildi. Balaca uşaq sevinə-sevinə qışqırdı:

-Bu da mən, tülkünü sobanın içində bişirmişəm. Qaşıqlarınızı götürün gedək yeməyə.

Pişiklə xoruz bərk sevindilər və balaca qoçağın yanına gedib onu qucaqladılar.

Belə deyirlər ki, həmin qoçaq, xoruz və pişik indi də o komada yaşayır, gələn qonaqların yolunu gözləyirlər.

Qədim zamanlarda bir komada balaca bir uşaq öz pişiyi və xoruzu ilə birlikdə yaşayırdı. Səhərlər pişik və xoruz ova gedir, bu balaca uşaq isə evə keşik çəkirdi. O, yemək bişirir, stolun üstünü bəzəyir, qaşiq və çəngəlləri stolun üstünə düzürdü. İş görə-görə oxuyurdu: bu qaşiq pişiyin, bu xoruzun, o biri qızılı rəngli qaşiq isə mənimdir. Onu heç kəsə vermərəm.

Tülkü komadan gələn səsi diqqətlə dinləyib başa düşdü ki, burada balaca bir uşağdan başqa heç kim yoxdur. Ona görə ürəyindən içəri girib bu uşağı yemək keçdi.

Pişiklə xoruz həmişə ova gedəndə oğlana bərk bərk tapşırırdılar ki, qapını bağlasın və heç kimə açmasın. Uşaq belə də eləyirdi. Hər gün qapını bağlayırdı.

Bir dəfə necə oldusa, o, qapını bağlamağı unutdu. Yenə ev işləri gördü, yemək bişirdi, süfrə bəzədi, qaşıqları düzə-düzə həmişə dediyi sözləri təkrar elədi:

-Bu sadə qaşiq pişiyin, bu birisi xoruzun, qızıl qaşiq isə mənimdir. Onu heç kəsə, heç kəsə vermərəm.

Elə bu zaman komanın qapısından səs gəldi.

AĞ AYAQLI QARA DANA

(Rus xalq nağılı)

Biri vardı, biri yox idi, bir kişi və bir arvad var idi. Onların Nyura adlı bir qızları vardı. Bir dəfə rəfiqələri onlara gəlib xahiş elədilər:

-Nə olar, icazə verin, Nyura da bizimlə meşəyə göbələk və çiyələk yığmağa getsin.

Ata və ana dedi:

-Gedin, icazə veririk, ancaq elə edin ki, bizim balaca qızımız azmasın. Axı o, çox balacadır.

Rəfiqələri dedilər:

-Narahat olmayın, biz onu tək buraxmarıq.

Beləliklə, onlar meşəyə getdilər. Onlar göbələk, giləmeyvə yığa-yığa xeyli irəlilədilər, bir də baxdılar ki, Nyura onların yanında yoxdur. Başa düşdülər ki, qızciğaz azıb. Nyura meşədə tək qaldı və ağlamağa başladı.

Elə bu vaxt onun səsinə bir küpəgirən qarını eşitdi. Tez onun yanına gəlib əlindən tutdu və öz komasına apardı. Sonra qıza dedi:

-Sən indən belə mənim yanımda qalacaq, mə-

nim üçün işləyəcəksən. İşin sobanı qalamaq, odun doğramaq, su daşımaq, komanı süpürmək və ip əyirməkdən ibarət olacaq.

Beləliklə, Nyura küpəgirən qarının komasında yaşamağa başladı. Qarı onu səhərdən axşama kimi işləməyə məcbur edir, hələ bu azmış kimi yazıq qızı söyür və danlayırdı.

Bir dəfə küpəgirən qarı komadan çıxıb harasa getdi. Nyura - balaca qızciğaz pəncərənin qabağında əyləşib ip əyirə-əyirə ağlayırdı. Elə bu vaxt pəncərənin önündən bir qoyun keçirdi. O, qızın səsinə eşidib mələdi:

-Mə-əəə, ay qız, niyə ağlıyorsan?

-Necə ağlamayım, küpəgirən qarı məni dustaq edib. Bütün günü işlədir, doyunca yemək vermir, məni söyür, danlayır.

Qoyun dedi:

-Min mənim belimə, səni evinizə aparım.

Nyura qoyunun belinə mindi və qoyun qaçmağa başladı.

Küpəgirən qarı komaya qayıdanda gördü ki, qızciğaz yoxdu. O, süpürgəsinə əyləşib uçmağa başladı. Qoyuna çatıb qızciğazı onun be-

lindən götürdü, onu sürüyə-sürüyə öz komasına gətirdi. Yenə qızciğazı bütün günü işlətdi. Yenə onu söyüb təhqir elədi.

Bir dəfə qızciğaz artırmada əyləşib, nəse toxuyur və ağlayırdı. Elə bu vaxt bir keçi gəlib çıxdı. Qızdan soruşdu:

-Me-ee, ay qız niyə ağlıyorsan?

-Necə ağlamayım, ay keçi? Küpəgirən qarı məni evimizə buraxmır. Döyür, söyür.

Keçi dedi:

-Gəl, min mənim belimə, səni evinizə aparım. Qızciğaz tez keçinin belinə mindi, onlar qaçmağa başladılar. Ancaq nə qədər bərk qaçsalar belə, küpəgirən qarı yenə onlara çatdı, qızciğazı götürüb öz komasına qayıtdı.

Bir dəfə də küpəgirən qarı evdən gedəndə qızciğaz pilləkəndə əyləşib acı-acı ağlayırdı. Elə bu vaxt bir inək göründü. Onun arxasınca isə ağ ayaqlı qara dana gəlirdi. Onlar Nyuradan soruşdular:

-Mo-oo, niyə ağlıyorsan?

-Necə ağlamayım, ay dana, küpəgirən qarı məni əsir edib. Gecə-gündüz işlədir, söyür-döyür.

Ayaqları ağ qara dana dedi:

-Əyləş mənim belimə, mən səni evimizə apararam.

Qızciğaz ah çəkdi. Eh, ay qara dana. Bu sənə o qədər də asan gəlməsin. Qoyun məni aparmaq istədi, alınmadı. Keçi məni aparmaq

istədi, bacarmadı. Yəqin heç sən də məni bu əsirlikdən xilas edə bilməyəcəksən.

Dana lovğa-lovğa dedi:

-Ağlın keçiyə, qoyuna getməsin. Mən səni evinizə aparacam. Ancaq sən mənim buynuzlarımdan bərk yapış.

Nyura dananın dediyi kimi elədi, onun belinə minib buynuzlarından bərk-bərk tutdu.

Ayaqları ağ qara dana başını yellədi. Quyuğunu tərptədi və qaçmağa başladı:

Küpəgirən qarı evə qayıdanda gördü ki, qızciğaz yenə də qaçıb. Tez süpürgəsinə minib onların dalınca uçmağa başladı. Hirsli-hirsli dedi:

-İndi sənə göstərəm. Səni saçından tutub evə qaytaracam. Bir də heç vaxt çölə çıxmağa qoymayacağam.

O uçdu, uçdu, qara danaya çatanda dana cəld çirklə bataqlığa girdi. Küpəgirən qarı onlara çatanda qara dana arxa ayaqlarını hirsle qaldırdı, ayağından qopan palçıq küpəgirən qarının üzünə-gözüne səpildi.

Küpəgirən qarı üz-gözünü silənəcən qara dana bataqlıqdan çıxıb gücü gəldikcə kəndə sarı qaçmağa başladı. Qızciğazın doğulduğu evə yaxınlaşanda dana həyəcanla mələdi:

-Moo-o, tez olun, bayıra çıxın, mən sizin qızınızı gətirmişəm.

Ana ilə ata evdən çıxıb qızlarını qucaqladılar. Onu öpdülər, danaya isə təşəkkürlərini bildirdilər.

-Sağ ol, ağayaqlı, iti buynuzlu qara dana.

SƏRÇƏNİN ÜÇ MƏSLƏHƏTİ

(Əfqan nağılı)

Sərçə göydə uçarkən yerdə bir cələyə rast gəldi. Təəccüblə soruşdu:

-Sən niyə insanlardan kənarında yerə sərilmisən?

-Mənim üçün bura daha rahat və təhlükəsizdi.

-Bəs niyə yerə uzanmısan?

-Mən zəif bir məxluqam. Nə qədər gözdən-könüldən uzaq olsam, bir elə yaxşıdı, -

Cələ cavab verdi.

-Nəyə görə bu qədər zəif və arıqsan?

-Ona görə ki, heç nə yeməyib, çoxlu dua edirəm.

-Niyə sənin boynunda kəndir var?

-Kasıbın paltarı elə belə olar.

-Bəs söykəndiyin bu taxta parçası nə üçündürü?

-Mən ona söykəyib dayanıram.

-Bəs ağzının içindəki bu dən-buğda nə üçündürü?

-Mən onu nahardan sonra ehtiyat saxlamışam. Əgər ac bir yolçu gəlcə, ona verəcəm.

-Məndən də çox ehtiyacı olan bir yolçu nə gəzir bu tərəflərdə? Ver o buğdanı mən yeyim!

Cələ bic-bic güldü:

-Böyük məmnuniyyətlə səni qonaq eləməyə hazırım. O buğdanı yemək üçün səndən ləyaqətli quşcuğaz nə gəzir? Götür ye, halal-xoşun olsun.

Sərçə uçub cələnin üstünə qondu. Dimdiyi ilə buğdanı götürmək istəyəndə boynu cələyə ilişdi. Sərçə nə qədər dartındısa, boynunu çıxara bilmədi. Acıqlı-acıqlı cələyə dedi:

-Şərəfsiz yalançı! İnanmıram ki, sənin kimi yaramaz bir məxluq olsun yer üzündə.

Sərçə hay-haray saldı, qışqırdı. Onun səsinə eşidən cələnin sahibi gəldi. Sərçə öz-özünə dedi ki, adamlar elə düz deyirmişlər ki, kim düşünmədən bir iş görərsə, onun cəzasını çəkər! İndi mən canımı qurtarmaq üçün bir şey fikirləşməliyəm. O, insan kimi dilə gəlib quş ovçusuna dedi:

-Ey insan, məni yaxışı-yaxşı dinlə. Ümid eləyirəm ki, ağıllı məsləhətlərimdən

faydalana biləcəksən.

Sərçənin danışdığını gören cələ sahibi çox təəccübləndi və dedi:

-Sözünü de, dinləyirəm.

Sərçə dedi:

-Özün yaxşı bilirsən ki, bir sərçə ilə qarın doymaz. Məni buraxsan, sənə üç məsləhət verərəm. Bu məsləhətlərdən birini məni cələdən azad eləyəndə sənənin əlində, ikincisini bu ağacın dibində, üçüncüsünü isə ağacın başında verəcəm.

İnsan razılaşdı.

-Birinci məsləhətim: "Neçə ki, canın sağdı, itirdiyin heç nəyə heyfslənmə!"

Söz insanın çox xoşuna gəldi. Sərçəni ovçudan ağacın dibinə qoydu. Quşcuğaz ikinci məsləhətini verdi:

-Öz gözlərinlə görmədiyinə inanma! - Bu sözləri deyib ağacın budağına qonan sərçə sözünə davam elədi:

-Ey insan! Mənim pətəndə iki qiymətli mirvari var. Onların pulu nəinki sənə, bütün nəsline bəs eləyərdi. Ancaq görünür bu sənə qismət deyilmiş!

Sərçəni buraxdığına peşman olan quş ovçusu hirsindən ağladı. Bir az sakitləşəndən sonra sərçəyə dedi:

-Yaxşı, indi də üçüncü məsləhətini ver!

-Verdiyim iki məsləhətin sənə bir faydası olmadısa, üçüncüyə nə ehtiyac? Dedim axı, itirdiyinə heyfslənmə! Dedim axı, gözlərinlə görmədiyinə inanma! Bir özün düşün, mənim kiçik pətəndə iki qiymətli mirvari nə gəzir? Sən isə heyfsləndin, hələ bu azmış kimi ağladın da! Ona görə sənə üçüncü məsləhət verməyimə ehtiyac qalmadı.

Sərçə bu sözləri deyib uçdu. Quş ovçusu isə onun arxasınca baxa-baxa qaldı...

EYNƏKLİ BUZOV

Belə nəql edirlər ki, bir dəfə Adəm xan bazardan bir buzov alır. Onu evə gətirib, qarşısına saman tökür. Buzov ac olsa da, samana dilini vurmur. Bütün yayı dağ çəmənliklərində gəzən, yaşıl, dadlı ot yeməyə öyrəşən bu inək balası heç samana gözünün ucuyla da baxmır.

Buzovun gündən-günə arıqlamasını Adəm xan özünə dərd eləyir.

Bundan xəbər tutan Əli Məhəmməd qonşusugilə gəlir və deyir:

-Mənim lap sənə yazığım gəlir. Yüz əfqanı (manat) versən, sənın buzovuna saman yeməyi öyrəderəm.

Adəm xan o saat qonşusunun istədiyi qədər ona pul verir. Əli Məhəmməd pulu götürüb, bazara gedir. Oradan şüşəsi yaşıl olan bir eynək alıb geri qayıdır və Adəm xana deyir:

-Buzovu yanıma gətir.

Adəm xan buzovu gətirir.

-İndi də saman gətirib onun qabağına tök.

Buzovun sahibi belə də edir. Ancaq buzov yenə də saman yemək istəmir. Bunu gören Əli Məhəmməd aldığı eynəyi buzovun gözüne taxır. Eynəklə baxanda sarı samanı yaşıl gören buzov iştahla, acgözlüklə yeməyə başlayır.

Adəm xan çox təəccüblənir. Buzovun eynəyini çıxarıb ora-burasına baxır. Sonra Əli Məhəmmədə deyir ki, mənə də belə bir sehri eynək tapıb gətirsən, sənə yüz yox, iki yüz əfqanı pul verərəm. Ancaq elə eynək olsun ki, mən onu gözümə taxanda iştahla saman yox, ondan daha ucuz başa gələn torpaq və daş yeyə bilim.

SEVİMLİ KEÇİ VƏ MOLLA

Hər dəfə dua edərkən qoca bir kişinin ah çəkib ağladığını gören molla düşünür ki, gör mən necə təsirli danışırımsa, dinləyənlər göz yaşlarını saxlaya bilmirlər?

Bir dəfə o, ağlayan kişidən soruşur:

-Nə üçün hər dəfə məni dinləyəndə ağlayırsan?

Kişi cavab verir:

-Hirsimdən, acığımdan ağlayıram. On il bundan qabaq sevimli keçim ölmüşdü. Hər dəfə sənın axmaq çıxışlarını dinləyəndə onun saqqalını və səsini xatırlayıram.

YEMİŞ

Belə deyirlər ki, varlı bir kəndli eşşəyin belinə toyuqlarını yükləyib, bazara satmağa aparırmış. O, Əli Məhəmmədin evinin yanından keçəndə ayaq saxlayır. Ev yiyəsini səsleyib, ona üç manat verib deyir:

-Bu pulun əvəzində mənə, eşşəyimə və toyuqlarıma yemək gətir.

Əli Məhəmməd pulu alıb, bostana gedir. Bir yemiş dərib gətirir və kəndliyə verir. Sonra təbəssümlə deyir:

-Mən sənın istəyini yerinə yetirdim. Yemişi kəsib özün ye, qabığını eşşəyinə ver, tumlarını isə toyuqların yesin...

AĞILLI QULLUQÇU

Ağa öz qulluqçusuna deyir:

-Ey, Əhməd, çıx çölə, gör yenə yağış yağdırmı?

Əhməd deyir:

-Mənim ağam, indicə çöldən içəri gələn pişiyin üstünə bax. Əgər onun beli yaşdırsa, deməli yağır, qurudursa, yağmır.

-Yaxşı, Əhməd, işiği söndür, yataq.

-Ağa, gözlərini yum, qaranlıq olacaq.

-Yaxşı, Əhməd, get qapını ört və cəftəni vur.

-Ağa, bilirsən nə var. Mən indicə sənın iki istəyini yerinə yetirdim. İndi özün dur qapını bağla...

KİÇİK MARAL VƏ ONU YEMƏK İSTƏYƏN YÜZ ƏLLİ TİMSAH

(İndoneziya nağılı)

Bir dəfə maralcığaz böyük bir çayın yaxınlığındakı hündür bir yerdə uzanıb dincəlmək istədi. O, elə təzəcə yuxuya getmişdi ki, güclü yağış başladı.

Yağış elə yağır, elə yağırdı ki, elə bil göydən yerə şəlalə axırdı. Çay daşdı və tezliklə ətrafdakı çöl-çəmən onun suyunun altında qaldı. Yağış gücləndikcə sel güclənir və onun qorxunc səsi vahimə yaradırdı. Yuxudan oyanan maralcığaz daşan çaya baxıb, çox qorxdu. Tullanıb qaçmağa bir quru yer də yox idi, hər tərəf suyun içində idi. Ağaca çıxma bilməyən maralcığazın dayanıb gözləməkdən başqa çarəsi yox idi. Timsahların qorxusundan üzməyə də qorxurdu. Elə bu zaman suyun üzündə timsah başları görünməyə başladı. Ən qoca timsah dilləndi:

-Aha, axır ki, sənənlə görüşmək mənə qismət oldu. Tez yanıma gəl. İndi heç hara qaçıb gizlənmə bilməzsən. Bilirəm ki, ətin dərdlərin dərmanıdır. İndi mən səni parçalayıb, timsahları sənənin dadlı ətinə qonaq eləyəcəm.

Balaca maral başa düşdü ki, timsahların əlindən canını qurtara bilməyəcək. Ancaq ümidini itirmədi. Var səsi ilə qışqırıb timsahdan soruşdu:

-De görüm bu sirri sənə kim açdı? Sən hardan bildin ki, mənənim ətimdən dərman hazırlamaq olar? Görürsən ki, mən çox balacayam, ətimdən kimə nə düşəcək? Əgər məndən dərman hazırlamaq istəyirsinizsə, bu, başqa məsələ. Gərək hamınız birdən mənə yeməyə baş-

layasınız. Deyin görüm siz neçə nəfərsiniz?

-Səksən nəfər.

-Yox, bu azdı. Ölüm, ölümdü. Mənim üçün bunun nə fərqi var? Ancaq dərmanın çoxluğu hamınızı xəstələndirə bilər. Ətim sizə fayda versin deyə mənə 80 yox, 150 timsah birdən yeməli.

Uzun çək-çevirdən sonra timsah balaca maralın sözlərinə inandı. Otuz timsah maralın keşiyini çəkdi. Əllisi isə yeni timsahları tapıb bura gətirmək üçün getdilər.

Timsahlar üzüb gəldilər. Qoca timsah dedi:

-Hə, maralcığaz, indi biz yüz əlli timsah olduq.

Maral hiyləgərcəsinə dedi:

-Çox gözəl. Ancaq yaxşı-yaxşı sayın. Bircə timsah artıq, ya əskik olsa, hamınız xəstələnmə bilərsiniz.

Qoca timsah dedi:

-Mən diqqətlə saymışam. Hamımız bir yerdə 150 timsahıq.

Maralcığaz onun ürəyinə şübhə toxumu saldı:

-Buna əminsinizmi? Bəlkə bir də sayasınız.

Timsahlar tərəddüd elədilər. Düz sayacaqlarına əmin olmadıqlarından bu işi yeməyə hazırladıqları balaca marala tapşırdılar.

Timsahlar cərgəyə düzöldülər. Maralcığaz onların birinin üstündən o birinin üstünə tullana-tullana saymağa başladı:

-Bir, iki, üç, dörd, ...on, ...iyirmi, ...əlli, ...altmış, ...yüz, ...yüz iyirmi, yüz əlli!

Hiyləsi baş tutan maral axırncı timsahın belindən sahələ sığrayıb qaçmağa başladı.

Aldadıldığını başa düşən qoca timsah onu nə qədər dilə tutmaq istədisə, bir şey alınmadı. Maralcığaz timsahları lağa qoya-qoya var gücü ilə qaçdı...

O qədər qaçdı, qaçdı ki, lap yorulub əldən düşdü. Gözəl bir ağacın sakit, sərin kölgəsində uzanıb dincəlməyə başladı. İndi onun heç kimdən, heç nədən qorxusu yox idi...

GÖRÜCÜ

(Rus xalq nağılı)

Kasıbdan kasıb bir kişi var idi. Taniyanlar ona Juçok-böcek deyə müraciət edirdilər. Bir dəfə o, bir qadının kətan parçasını oğurladı və aparıb samanlıqda gizlədi. Sonra özünü elə təqdim elədi ki, guya baxıcıdı, itən gizlədilən şeylərin hamısının yerini asanlıqla tapa bilir.

Kətan paltarını axtarıb tapmayan qadın kişini sözlərini eşitdi və onun yanına getdi. Dedi ki, mənim paltarım itib, onu tapa bilərsənmi?

Kişi dedi:

-Tapmağına taparam. Ancaq de görüm əvəzində mənə nə verəcəksən?

-Bir pud un, bir pud da yağ verərəm.

-Yaxşı.

Kişi özünü elə göstərdi ki, guya düşünür. Bir xeyli keçəndən sonra özü gizlədiyi parçanın yerini dedi. Paltarını tapan qadın çox sevindi.

Aradan bir neçə gün keçdi. Bu dəfə qadının atı itdi. O, görücü kişinin yanına adam göndərərək dedi ki, itən aygırın yerini desin. Sən demə, dışında şirə qalan elə həmin görücü gizlicə atı aparıb meşədə bir ağaca bağlayıbmiş...

Görücü bir az gözlərini yumub düşündü və sonra dedi.

-Tez meşəyə gedin. Atı kimse orada bir ağaca bağlayıb.

Gedib atı deyilən yerdə tapan qadın çox sevindi və əvəzində kişiye 100 manat pul verdi.

İtən şeylərin yerini asanlıqla tapa bilən bir görücünün olması xəbəri bütün mahala yayıldı. Kim nə itirirdisə, qaçıb həmin kişinin yanına gedir, kömək istəyirdi.

Təsadüfən bu xəbər çara da çatdı. Neçə vaxt idi ki, o, öz nişan üzüyünü itirmişdi. Nə qədər axtarırdısa, tapa bilmirdi. İtikləri asanlıqla tapa bilən bir görücünün olduğunu eşidən kimi sevindi. Əmr elədi ki, tez həmin adamı tapıb gətirsinlər.

Çarın hüzuruna gətirilən kişi bildi ki, vəziyyət çox xarəbdir. Anladı ki, üzüyü tapa bilməyəcək və bu, ona çox baha başa gələcək. Çar mütləq onu gedərgəlməzə göndərəcək... Ancaq haray hara çatması idi?!

Çar kişiye baxıb onunla salamlaşdı, sonra dedi:

-Belə deyirlər ki, sən itən şeylərin yerini tapmaqda üstasan. Əgər mənim üzüyümü tapsan, sənə çoxlu pul verəcəm. Yox, əgər tapmasan, boynunu qılıncla vurub, başını bədənindən ayıracam.

Bundan sonra çar əmr etdi ki, bu görücünü xüsusi bir otağa aparın. Qoy səhərəcən fikirləşib, itən üzüyümü tapsın.

Belə də etdilər. Otaqda tək qalan kişi üzüyü necə tapmaqdan çox, buradan necə qaçıb

canını qurtarmaq haqqında düşünürdü: "Sabah mən çara nə cavab verəcəm? Yaxşısı budur ki, səhər hələ açılmamış, üçüncü xoruz banında nə yolla olur olsun qaçıb burdan çanımlı qurtarım".

Üzüyü oğurlayanlar isə saray adamları idilər. Məsələdən xəbər tutduqları üçün çox narahat idilər. Onlardan biri gizlicə gəlib otaqda tək qalan görücünün fikirlərini öyrənmək istəyəndə xoruz banladı. Bunu eşidən kişi dedi:

-Allah, sənə şükür! Biri var, o biri ikisini gözləmək lazımdı.

Qulluqçu vahimə içində qaçıb eşitdiyini dostlarına dedi. O biri saray adamı məsələni dəqiqləşdirmək istədi. Qulağını elə qapıya təzəcə söykəyib dinləmək istəyirdi ki, xoruz ikinci dəfə banladı. Kişi içəridən dedi:

-Çox şükür, ikinci də gəldi. İndi üçüncünü gözləmək lazımdı.

Qulluqçu vahimə içində qaçıb eşitdiyini söylədi. Bu dəfə sarayın aşpazı gedib qulağını qapıya dirədi ki, bir şey eşitsin. Elə bu vaxt xoruz üçüncü dəfə banladı. İçəridən kişinin səsi gəldi:

-Allah, sənə şükür, üçüncü də gəldi. İndi hərəkətə başlamaq lazımdı.

Aşpaz qaçıb eşitdiklərini dedi. Qərara aldılar ki, aparıb çardan oğurladıqları üzüyü kişiye versinlər və yalvarsınlar ki, onları ələ verməsin.

Görücü üçüncü xoruz banından sonra otaqdan çıxıb qaçmaq istəyəndə həmin oğrular onun qabağını kəsdilər və qarşısında diz çöküb yalvardılar:

-Bizi məhv eləmə, al bu üzüyü götür, ancaq bizi xilas elə. Ömrümüz boyu qulluğunda durmağa hazırıq.

Görücü kişi üzüyü alıb dedi:

-Narahat olmayın, heç birinizi ələ vermərəm. Səhvini başa düşdüyünüz üçün sizi bağışlayıram.

Sonra kişi döşəmənin bir taxtasını qaldırıb, üzüyü onun altına qoydu.

Elə bu vaxt adamlar gəlib kişini çarın hüzuruna apardılar.

Çar mənalı-mənalı biliciye baxıb soruşdu:

-De görüm, kefin necədi?

-Sizin üzüyünüz döşəmənin altındadı.

Üzüyü tapılan çar sevindi. Kişiye çoxlu pul verdi, əmr elədi ki, onu yedirtsinlər, içirtsinlər, qulluğunda dayansınlar. Özü isə bağa

gəzməyə çıxdı. Bir böcek (juk) görüb, onu əlinə götürdü. Əmr elədi ki, həmin kişini gətirsinlər. Çar görücüdən soruşdu:

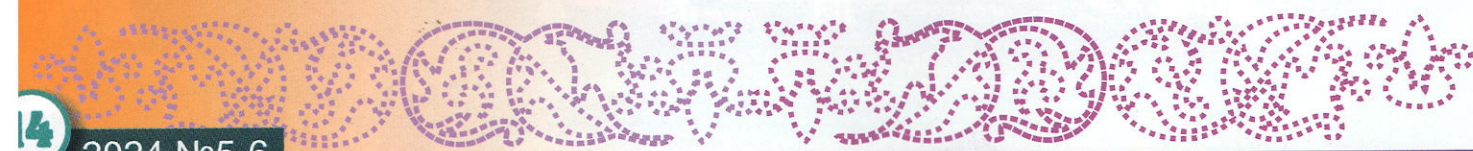
-İndi de görüm, mənim ovcumun içində nə var?

Görücü çox həyəcanlandı və özündən asılı olmayaraq dedi:

-Eh, Juçok, axır ki, fırıldaqların açıldı, çarın əlinə keçdin...

Çar çox təəccübləndi. Ovcundakı juku (böcəyi) havaya buraxıb dedi:

-Bax, bu kişi əsl görücü imiş. Ona çoxlu pul verin və qoyun ürəyi hara istəyir, ora da getsin!

TÜLKÜ VƏ HACİLEYLƏK

(Fars xalq nağılı)

Leylək Tülkü ilə dostluq edirdi. Bir gün Tülkü ona dedi:

-Əzizim, səni öz evimə qonaq dəvət edirəm. Bax, gəlməsən inciyərəm ha!

Leylək razılaşdı. Günorta da Tülküyə qonaq getdi. Masa arxasında əyləşib gözlədi ki, Tülkü ona nə qonaqlığı verəcək.

Tülkü böyük bir sininin içində plov gətirdi. Sini dayaz olduğundan Leylək nə qədər dimdiklədisə, düyünün birini də götürüb yeyə bilmədi.

Fürsətdən istifadə edən Tülkü isə dili ilə bütün düyüləri yalayıb yedi. Ac qalan leylək öz yuvasına qayıtdı. Yol boyu düşünüb Tülküdən qisas almaq qərarına gəldi.

Gələn həftə Leylək Tülküyə dedi:

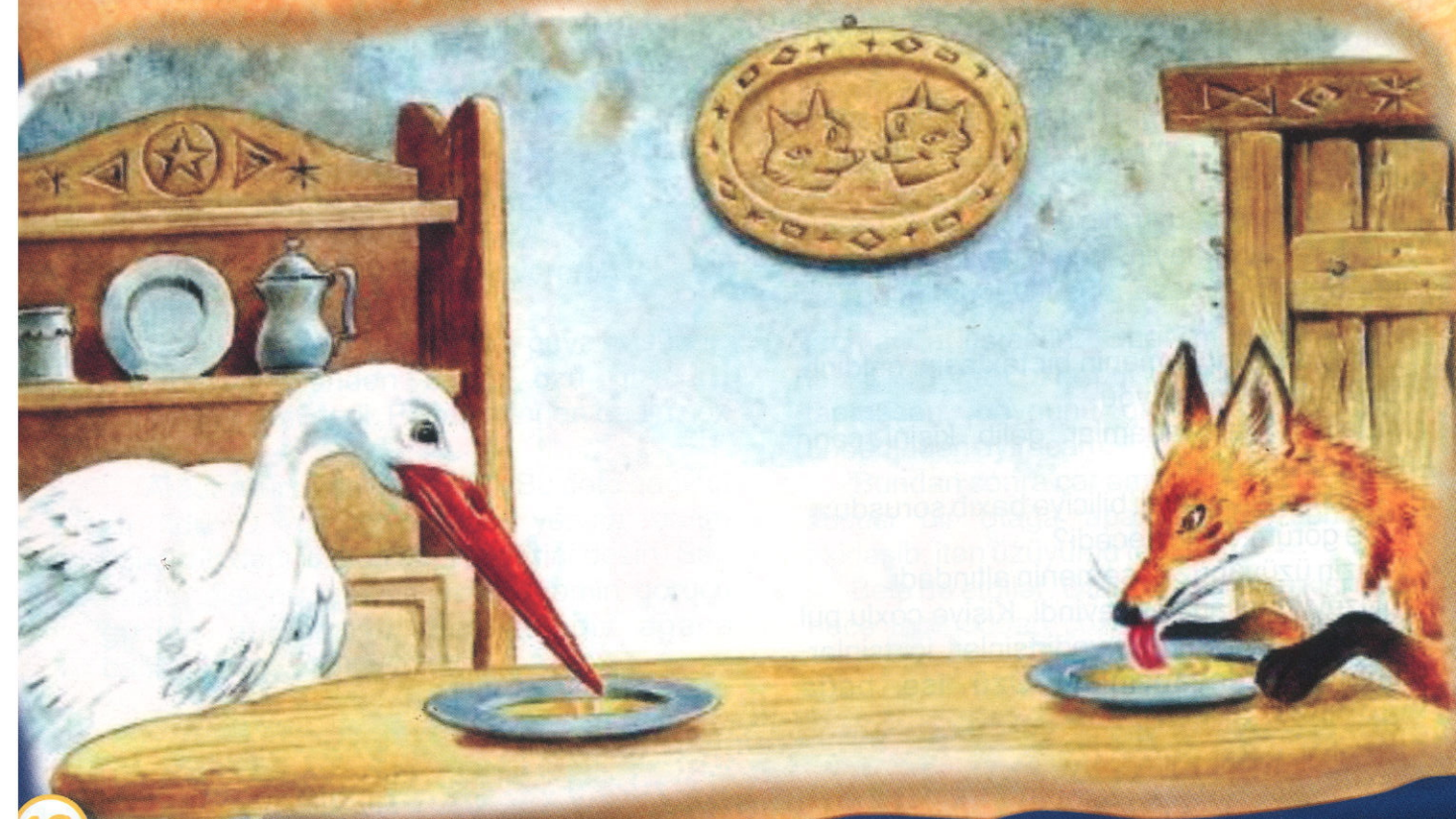
-Əziz dost, bu gün də sən mənim qonağımsan.

Ağzı sulanan Tülkü günorta Leyləyə qonaq getdi.

Leylək bir qab buğda dənəsi bişirib gətirdi. Yeməyin hamısını boğazı dar bir kuzənin içine töküb ortaya qoydu. Üzünü Tülküyə tutub dedi:

-Əziz dost, yaxına gəlib doyunca ye.

Tülkü nə qədər çalışdısa, dilini kuzənin dar boğazından içəri soxa bilmədi. Leylək isə ona yandıq verə-verə uzun dimdiyi ilə bişirdiyi buğdaların hamısını yedi.

Ağzı sulanan Tülkü şikayətləndi:

-Heç səndən gözləməzdim. Heç qonaqla belə rəftar edərlər?

Leylək dimdiklərini şaqqıldada-şaqqıldada dedi:

-Bəs mənə necə qonaq etdiyini nə tez unuttun?

Onlar xeyli mübahisə etdilər və olub keçənləri unutmaq, dostluqlarını davam etdirmək qərarına gəldilər. Birlikdə çəmənliyə gəzməyə getdilər.

Tülkü tülkülüyünü işə saldı. Leyləyi hərifləmək istədi:

-Mən uça bilmirəm. Nə olar, qoy belinə minim, birlikdə uçaq.

Leylək Tülkünün hiyləsini başa düşdü. Ancaq özünü sındırmadı:

-Yaxşı, gəl, min belimə.

Tülkü sevinə-sevinə Leyləyin belinə mindi və düşündü ki, ay axmaq, indicə səni parçalayıb yeyəcəm.

Məsələni anlayan Leylək tez havaya uçdu. Tülkü qorxdı:

-Dostum, sən nə eləyirsən?

-Nə eləyəcəm. Səni qanadlarımın üstündə səyahətə aparıram da...

Leylək yuxarı qalxdıqca, Tülkünün başı gicəllənir, gözləri qaralırdı. Leyləyə də elə bu lazım idi. Qanadlarını çırpıb, Tülkünü göyden yerə atdı.

Tülkü vahimə içində qışqırır, Allaha yalvarırdı ki, kaş yumşaq bir yerə düşsün.

Bu vaxt bir molla məscidin həyətinə namaz qılırdı. Xəz

kürkünü çıxarıb yerə qoymuşdu. Təsadüfən Tülkü həmin kürkün üstünə düşdü. Molla bunu görüb bərk qorxdı. Elə bildi ki, göyden yerə düşən cindi.

Elə buna görə də molla ayaqyalın, başıaçıq qaçmağa başladı. Xəz dəriyə bürünən Tülkü isə ufuldaya-ufuldaya meşəyə qaçdı.

Tülküdən intiqamını alan Leylək isə Hacı Leylək olmaq arzusu ilə Məkkəyə sarı uçurdu.

ÇÖRƏK VƏ QIZIL

(Ərəb xalq nağılı)

Abbas adlı kasıb bir kəndli var idi. O, ailəsini dolandırmaq üçün bütün günü çalışır, eyni zamanda yoxsulluqdan xilas olmaq üçün bir xəzinə tapmaq arzusu ilə yaşayardı.

Bir dəfə havanın çox isti bir vaxtında Abbas tarlada işləyirdi. O, yorulduğunu hiss elədi və bir ağacın kölgəsində dincələ-dincələ xəyallara daldı:

"Kaş Allah mənə elə bir sehrlı qüvvə verəydi ki, əlimi nəyə vursam, onu qızıla döndərə biləydim. Belə olsa, üzücü zəhmətdən canım qurtarar, rahatca, insan kimi yaşayardım".

Birdən onun qulağına bir səs gəldi:

-Ay Abbas! Bundan sonra sən istədiyən qədər qazana biləcəksən. Əlini nəyin üstünə qoyub sidq ürəklə arzulasan, o, təmiz qızıla çevriləcək.

Abbas qulaqlarına inanmadı. Ancaq sınamaq üçün əlini uzadıb torpağın üstündən kiçik bir çinqıl götürdü. Möcüzə idi. Daş parçası qızıla dönmüşdü. Həvəslənən kəndli başqa bir daşa əl vurdu. O da qızıla döndü.

Abbas uşaq kimi sevindi. Öz-özünə düşündü ki, şəhərə gedən kimi ordaki bütün daşları, toz-torpağı qızıla çevirəcəyəm. Sonra qazandığım pulla çoxlu torpaq sahəsi alacaq, çayın kənarındaki mənzərəli bir yerdə özümə saray tikdirəcəyəm. Evin ətrafında gözəl bir bağ salacağam. Özümə gözəl atlar alacaq, ən bahalı paltarlar geyinəcəyəm...

Abbas şirin xəyallardan ayılıb ayağa qalxmaq, yerimək istəsə də, alınmadı, hiss elədi ki, ac və susuz hərəkət etmək mümkün deyil. Ona görə evdən gətirdiyi yeməklə qidalanıb, sonra şəhərə getmək qərarına gəldi. Əlini uzadıb torbanın içindəki səhər yeməyini çıxarmaq istədi. Tortu götürüb ağzına qoyanda hiss elədi ki, bu tort dadı vermir, metaldı. Əlini vuran kimi çörək qızıla çevrildi.

Abbas ac idi. Ümidi təkəcə torbanın dibində qalan baş soğana qalmışdı. Tez onu götürüb ağzına basmaq istəyəndə soğan da qızıl külçəsinə döndü.

Abbas çox qorxdı. Nə eləyəcəyini bilmədi. Dəhşətə gəldi ki, bundan sonra necə yeyib içəcək. Acılıq və susuzluqdan ölmək qorxusu onu vahimələndirdi. Hiss elədi ki, iş belə getsə, əli dəyəndə qızıla çevrilən heç nə onu bu dəhşətli fəlakətdən, amansız ölümün pəncəsindən xilas edə bilməyəcək.

Ağacın kölgəsində mürgüləyən Abbas gözlərini açdı. Hiss elədi ki, gördükləri yuxu imiş. Rahatlıqla, sinə dolusu nəfəs aldı. Elə bil onun çiyinlərindən dağ götürüldü. Sevinə-sevinə dedi:

-Allaha çox şükür ki, gördüklərim yuxu imiş.

MÜNDƏRİCAT

QOÇAQ OĞLAN	4-5
AĞ AYAQLI QARA DANA	6-7
SƏRÇƏNİN ÜÇ MƏSLƏHƏTİ	8-9
EYNƏKLİ BUZOV.....	10
SEVİMLİ KEÇİ VƏ MOLLA.....	10
YEMİŞ.....	11
AĞILLI QULLUQÇU.....	11
KİÇİK MARAL VƏ ONU YEMƏK İSTƏYƏN YÜZ ƏLLİ TİMSAH.....	12-13
GÖRÜCÜ.....	14-15
TÜLKÜ VƏ HACİLEYLƏK.....	16-17
ÇÖRƏK VƏ QIZIL.....	18-19

